

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้เริ่มดำเนินการสำรวจการย้ายถิ่นของประชากร ครั้งแรกใน พ.ศ. 2517 โดยทำการสำรวจเฉพาะการย้ายเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ต่อมาในปี 2526-2533 ได้ขยายขอบข่ายการสำรวจเป็นการย้ายเข้าสู่จังหวัดที่อยู่ในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร และบางจังหวัดในส่วนภูมิภาคซึ่งกำหนดให้เป็นเมืองหลักในการพัฒนา และตั้งแต่ปี 2535 จนถึงปัจจุบันได้ขยายขอบข่ายการสำรวจให้ครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ

1.2 วัตถุประสงค์และประโยชน์

การสำรวจการย้ายถิ่นของประชากร มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของประชากร เพื่อให้มีข้อมูลสถิติในเรื่องดังกล่าว ใช้ประกอบในการกำหนดนโยบายและจัดทำแผนเกี่ยวกับการกระจายตัวและการตั้งถิ่นฐานของประชากรในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาโครงการต่างๆ และแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการย้ายถิ่นของประชากร

1.3 ขอบข่ายและคัมรวม

ประชากรที่อยู่ในขอบข่ายการสำรวจ คือ บุคคลที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนส่วนบุคคล และครัวเรือนพิเศษทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลทั่วประเทศ

1.4 รายการข้อมูลที่ได้รับรวบรวม

ข้อมูลที่รวบรวมได้แก่

- 1) ข้อมูลพื้นฐานทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ของผู้ย้ายถิ่นและผู้ไม่ย้ายถิ่น เช่น อายุ เพศ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ สถานภาพการทำงาน เป็นต้น
- 2) ข้อมูลเกี่ยวกับการย้ายถิ่น เช่น จำนวนผู้ย้ายถิ่น ทิศทางและกระแสนการย้ายถิ่น รูปแบบการย้ายถิ่น เหตุผลของการย้ายถิ่น เป็นต้น

1.5 คำจำกัดความ

1.5.1 ผู้ย้ายถิ่น หมายถึง ผู้ที่ย้ายสถานที่อยู่อาศัยจากหมู่บ้านอื่น หรือ เขตเทศบาลอื่น หรือจากประเทศอื่น ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยครั้งสุดท้ายมายังหมู่บ้านหรือเขตเทศบาลซึ่งเป็นพื้นที่ที่อยู่ปัจจุบันที่กำลังถูกสัมภาษณ์ ระหว่าง 1 ตุลาคม 2550 ถึง 30 กันยายน 2551

การเปลี่ยนเขตเทศบาลหรือหมู่บ้าน เนื่องจากการขยายเขตเทศบาลหรือแยกหมู่บ้าน โดยที่บุคคลหรือครัวเรือนนั้นยังอยู่ประจำที่เดิม และการย้ายสถานที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา ไม่นับว่าเป็นการย้ายถิ่น

ผู้ย้ายถิ่นระหว่างจังหวัด หมายถึง ผู้ซึ่งจังหวัดที่เคยอยู่ครั้งสุดท้ายก่อนย้ายต่างกับจังหวัดที่อยู่ในขณะสำรวจ

ผู้ย้ายถิ่นระหว่างภาค หมายถึง ผู้ซึ่งภาคที่เคยอยู่ครั้งสุดท้ายก่อนย้ายต่างกับภาคที่อยู่ในขณะสำรวจ

1.5.2 คาบเวลาสำรวจ

การสำรวจได้ดำเนินการพร้อมกันทั่วประเทศ ในระหว่างวันที่ 1 – 12 ของเดือน ตุลาคม-พฤศจิกายน และ ธันวาคม พ.ศ.2551

1.5.3 ผู้มีงานทำ หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป และในสัปดาห์แห่งการสำรวจมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

1.5.3.1 ได้ทำงานตั้งแต่ 1 ชั่วโมงขึ้นไป โดยได้รับ ค่าจ้าง เงินเดือน ผลกำไร เงินปันผล ค่าตอบแทนที่มีลักษณะอย่างอื่น สำหรับผลงานที่ทำเป็นเงินสด หรือสิ่งของ

1.5.3.2 ไม่ได้ทำงาน หรือทำงานน้อยกว่า 1 ชั่วโมง แต่เป็นบุคคลที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ (ซึ่งจะถือว่าเป็น ผู้ที่ปกติมีงานประจำ)

- ยังได้รับค่าตอบแทน ค่าจ้าง หรือผลประโยชน์อื่นๆ หรือผลกำไรจากงาน หรือธุรกิจในช่วงที่ไม่ได้ทำงาน
- ไม่ได้รับค่าตอบแทน ค่าจ้าง หรือผลประโยชน์อื่นๆ หรือผลกำไรจากงาน หรือธุรกิจในช่วงที่ไม่ได้ทำงาน แต่ยังมีงานหรือธุรกิจที่จะกลับไปทำ

5.3.3 ทำงานอย่างน้อย 1 ชั่วโมง โดยไม่ได้รับค่าจ้างในวิสาหกิจ หรือไร่นาเกษตรของหัวหน้าครัวเรือนหรือของสมาชิกในครัวเรือน

1.5.4 ผู้ว่างงาน หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป และในสัปดาห์แห่งการสำรวจมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

1.5.4.1 ไม่ได้ทำงานและไม่มีการประจำ แต่ได้หางานสมัครงานหรือรอการบรรจุในระหว่าง 30 วันก่อนวันสัมภาษณ์

1.5.4.2 ไม่ได้ทำงานและไม่มีการประจำ และได้หางานทำในระหว่าง 30 วันก่อนวันสัมภาษณ์ แต่พร้อมที่จะทำงานในสัปดาห์แห่งการสำรวจ

1.5.5 กำลังแรงงานที่รอฤดูกาล หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ในสัปดาห์แห่งการสำรวจ เป็นผู้ไม่เข้าข่ายคำนิยามของผู้มีงานทำ หรือผู้ว่างงาน แต่เป็นผู้รอฤดูกาลที่เหมาะสมเพื่อที่จะทำงาน และเป็นบุคคลที่ตามปกติจะทำงานที่ไม่ได้รับสิ่งตอบแทนในไร่นาเกษตร หรือธุรกิจซึ่งทำกิจกรรมตามฤดูกาล โดยมีหัวหน้าครัวเรือน หรือสมาชิกคนอื่น ๆ ในครัวเรือนเป็นเจ้าของหรือผู้ดำเนินการ

1.5.6 ผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน หมายถึง บุคคลที่ไม่เข้าข่ายคำนิยาม ของผู้อยู่ในกำลังแรงงานในสัปดาห์แห่งการสำรวจ ซึ่งได้แก่

1.5.6.1 บุคคลซึ่งในสัปดาห์แห่งการสำรวจมีอายุต่ำกว่า 15 ปี

1.5.6.2 บุคคลซึ่งในสัปดาห์แห่งการสำรวจมีอายุ 15 ปีขึ้นไป แต่ไม่ได้ทำงาน และไม่พร้อมที่จะทำงานเนื่องจากเป็นผู้ที่

- ทำงานบ้าน
- เรียนหนังสือ
- ยังเด็กเกินไป (มีอายุน้อยกว่า 18 ปี) หรือชราเกินไป (มีอายุเกิน 60 ปี)
- ไม่สามารถทำงานได้ เนื่องจากพิการทางร่างกายหรือจิตใจ หรือเจ็บป่วยเรื้อรัง
- ไม่สมัครใจทำงาน
- ทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ผลกำไร ส่วนแบ่งหรือสิ่งตอบแทนอื่นๆ ให้แก่บุคคล ซึ่งมีได้เป็นสมาชิกในครัวเรือนเดียวกัน

- ทำงานให้แก่องค์กร หรือสถาบัน การกุศลต่างๆ โดยไม่ได้รับค่าจ้าง ผลกำไร ส่วนแบ่งหรือสิ่งตอบแทน ใดๆ
- ไม่พร้อมที่จะทำงาน เนื่องจากเหตุผลอื่น

1.5.7 งาน หมายถึง กิจกรรมที่ทำที่มีลักษณะ อย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

1.5.7.1 กิจกรรมที่ทำแล้วได้รับค่าตอบแทน เป็นเงินหรือสิ่งของ ค่าตอบแทนที่เป็นเงิน อาจจ่าย เป็นรายเดือนรายสัปดาห์ รายวันหรือรายชิ้น

1.5.7.2 กิจกรรมที่ทำแล้วได้ผลกำไร หรือ หวังที่จะได้รับผลกำไร หรือส่วนแบ่งเป็นการ ตอบแทน

1.5.7.3 กิจกรรมที่ทำให้กับธุรกิจของสมาชิก ในครัวเรือน โดยไม่ได้รับค่าจ้างหรือผลกำไรตอบ แทนอย่างใด ซึ่งสมาชิกในครัวเรือนที่ประกอบธุรกิจ นั้นจะมีสถานภาพการทำงานเป็นประกอบธุรกิจ ส่วนตัวหรือนายจ้าง

1.5.8 สถานภาพการทำงาน หมายถึง สถานะของบุคคลที่ทำงานในสถานที่ที่ทำงาน หรือธุรกิจ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

1.5.8.1 นายจ้าง หมายถึง ผู้ประกอบ ธุรกิจของตนเองเพื่อหวังผลกำไร หรือส่วนแบ่ง และได้จ้างบุคคลอื่นมาทำงานในธุรกิจในฐานะ ลูกจ้าง

1.5.8.2 ประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มี ลูกจ้าง หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจของตนเองโดย ดำรงผู้เดียว หรืออาจมีบุคคลอื่นมาร่วมกิจการ ด้วยเพื่อหวังผลกำไร หรือส่วนแบ่งและไม่ได้จ้าง ลูกจ้าง แต่อาจมีสมาชิกในครัวเรือนหรือผู้ฝึกงาน มาช่วยทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้าง หรือค่าตอบแทน อย่างอื่นสำหรับงานที่ทำ

1.5.8.3 ช่วยธุรกิจในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง หมายถึง ผู้ที่ช่วยทำงานโดยไม่ได้รับ ค่าจ้างในไร่นาเกษตร หรือในธุรกิจของสมาชิก ในครัวเรือน

1.5.8.4 ลูกจ้าง หมายถึง ผู้ที่ทำงานโดย ได้รับค่าจ้างเป็นรายเดือน รายสัปดาห์ รายวัน รายชิ้น หรือเหมาจ่าย ค่าตอบแทนที่ได้รับจาก การทำงาน อาจจะเป็นเงิน หรือสิ่งของ

ลูกจ้างแบ่งออกเป็น 3 ประเภท

ลูกจ้างรัฐบาล หมายถึง ข้าราชการ พนักงานเทศบาล พนักงานองค์การบริหารส่วน จังหวัด เจ้าหน้าที่องค์การระหว่างประเทศ ตลอดจนลูกจ้างประจำและชั่วคราว ของ รัฐบาล

ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ หมายถึง ผู้ที่ทำงาน ให้กับหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ

ลูกจ้างเอกชน หมายถึง ผู้ที่ทำงานให้กับ เอกชน หรือธุรกิจของเอกชน รวมทั้งผู้ที่รับจ้าง ทำงานบ้าน

1.5.8.5 การรวมกลุ่ม หมายถึง กลุ่มคน ที่มาร่วมกันทำงานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ฟังตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกแต่ละคนมีความเท่าเทียมกันในการกำหนดการ ทำงานทุกขั้นตอนไม่ว่าเป็นการลงทุน การขาย งานอื่นๆ ของกิจการที่ทำ ตลอดจนการแบ่ง รายได้ให้แก่สมาชิกตามที่ตกลงกัน (การรวมกลุ่ม ดังกล่าวอาจจดทะเบียนจัดตั้งในรูปของสหกรณ์ หรือไม่ก็ได้)